

Complexe vraagstukken opnieuw onder de loep

Het O-team

Dijkversterking en ontwikkeling van een woonwijk bij de Waalsprong in Nijmegen.

Hebben we onze ruimtelijke opgave wel echt scherp in beeld? Is bij het verkennen van oplossingsrichtingen wel het onderste uit de kan gehaald? Het O-team ondersteunt lokale en regionale overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties bij dergelijke vragen. Het project Waalsprong in Nijmegen was een van de eerste projecten dat een beroep deed op het O-team.

Het O-team helpt opdrachtgevers bij complexe ruimtelijke vraagstukken. Ontwerpend onderzoek is een van de instrumenten die het team inzet om de opgave samen met de betrokken partijen aan te scherpen en mogelijke oplossingsrichtingen te schetsen. Resultaat is een eindadvies waarmee de opdrachtgever vanuit een hernieuwde vraagstelling verder kan met het planproces.

Joost Schrijnen, voorzitter van het O-team: 'Initiatiefnemers en plannenmakers kunnen bij ons terecht voor ondersteuning bij het verhelderen van hun opgave. Daar kunnen zeer uiteenlopende redenen voor zijn. Zo heeft Doetinchem ons benaderd in verband met de aanpak van de leegstandproblematiek en Zwolle in verband met de verdere aanpak van hun

spoorzone. Het gaat ons erom dat alle betrokken partijen zich eerst een heel helder beeld vormen van wat nu eigenlijk het probleem is. Of anders gezegd: wat is de vraag achter de vraag? Als onafhankelijk advies-team helpen wij hen bij het zoeken naar een antwoord. Daarvoor heeft minister Schultz het O-team in december 2015 in het leven geroepen.'

Nijmegen Waalsprong

Bij Nijmegen was de vraag aan de orde hoe twee opgaven - een dijkversterking én de ontwikkeling van een woonwijk als deel van de Waalsprong in Nijmegen - met elkaar geïntegreerd konden worden. Schrijnen: 'Hoewel met de oplevering van het Nijmeegse "Ruimte voor de Rivier"-project - Ruimte voor de Waal - een belangrijke stap is gezet naar een veiliger

rivierengebied, is aan de westkant van het project dijkversterking nodig in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dat is een opgave waarvoor het waterschap Rivierenland verantwoordelijk is. Tegelijkertijd wil de gemeente Nijmegen hard aan de slag met de ontwikkeling van een woonwijk in het kader van het project de Waalsprong.’

Door gemeente en waterschap was al een ambitiedocument opgesteld voor de ontwikkeling van de wijk in combinatie met de realisatie van een zogenoemde klimaatdijk. ‘Met het document hadden ze in feite al afspraken met elkaar gemaakt: zo gaan we het doen. Toch wilden ze het - zowel waterschap als gemeente - nog een keer tegen het licht houden om te kijken of ze er het beste uit gehaald hadden. Zijn er wellicht nog andere oplossingsrichtingen mogelijk? Met die vraag zijn ze naar ons toegestapt.’

Ontwerpen als zoekinstrument

Bij dat verkennen maakt het O-team gebruik van de kracht van ‘ontwerpend onderzoek’. ‘Dat is iets heel anders dan ontwerpen in de klassieke zin van het woord’, licht Schrijnen toe. ‘Bij klassiek ontwerpen ga je aan de slag met het uitwerken van een programma van eisen en maak je een plan. Er is met andere woorden dan al voor een bepaalde oplossingsrichting gekozen. Wij zetten ontwerpen juist in als onderzoeksinstrument: het gaat ons om het ontdekken van mogelijkheden. Ontwerpen is daarmee eigenlijk het opzetten van een andere bril waardoor je naar de opgave kijkt. Dat creëert ruimte om het “probleem” in al zijn dimensies en raakvlakken echt goed scherp te krijgen. De zoektocht naar mogelijkheden staat centraal. Ook in Nijmegen hebben we daarvoor ontwerpkracht ingezet.’

Gemeente, waterschap en O-team hebben gezamenlijk drie ontwerp bureaus gezocht om concreet met het verkennen van mogelijke oplossingsrichtingen aan de slag te gaan. In dit geval Rens Akkermans en Dingemans Deijs van Delva, Florian Boer van De Urbanisten en Gerwin de Vries van Lint. Schrijnen: ‘We hebben hen vrij gelaten in de interpretatie van de locatie en de opgave, en de op basis daarvan te schetsen mogelijke oplossingsrichting. Soms echter geven we bureaus ook een opdracht mee in de vorm van een uit te

werken scenario om het speelveld aan mogelijkheden in beeld te brengen. Hier hebben we gezegd: er ligt een voorstel. Is dat nou het goede voorstel, of zijn er nog andere oplossingsrichtingen mogelijk? Tot onze verrassing kwamen de bureaus met voorstellen die afweken van de klimaatdijk waarin het ambitiedocument van gemeente en waterschap voorzag. Het idee was juist om uit te gaan van een dijk die meer herkenbaar is als dijk in het landschap in combinatie met een “nat” parkachtig landschap achter de dijk.’

Time-out voor alternatieven

Op basis van de resultaten van de verschillende ontwerp bureaus en adviesgesprekken met het O-team hebben gemeente en waterschap besloten om naast het eerdere voorstel een alternatieve oplossingsrichting te verkennen. Schrijnen: ‘Ze hebben gezegd: “We nemen een *time-out* en we trekken drie maanden uit om te onderzoeken of het alternatief echt slimmer, beter en goedkoper is”.’

▲ Joost Schrijnen: ‘Het gaat ons primair om het creëren van ruimte.’

Overigens is het definiëren van een alternatieve oplossingsrichting niet het primaire doel van het O-team, maakt Schrijnen duidelijk. ‘Daar hoeft helemaal geen sprake van te zijn. Het gaat ons primair om het creëren van ruimte waardoor de betrokken partijen in staat zijn om opnieuw naar de opgave te kijken en van daaruit verder te werken. Soms wordt al duidelijk in welke richting de oplossing gezocht moet worden. Maar soms ook niet. Het resultaat is dan vaak wel dat de betrokken partijen mogelijkheden zien om verder te zoeken. In Nijmegen bleek er binnen die ontstane ruimte direct een voor beide partijen interessante alternatieve oplossingsrichting te kunnen ontstaan. Dat is een prachtig toeval.’ ●

WEBSITES
www.oteam.nl